ĢENERĀLADVOKĀTES KRISTĪNES ŠTIKSAS-HAKLAS [*CHRISTINE STIX-HACKL*] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 28. jūnijā [1]

I — Ievads

1. Šajā lietā par Padomes Regulas (EK) Nr. 1348/2000 [2] (turpmāk tekstā — "Regula") interpretāciju Tiesai būtībā ir jāizskaidro šajā Regulā paredzēto valodas prasību tiesiskās sekas, it īpaši gadījumā, ja izsniedzamā dokumenta adresāts izmanto savas Regulas 8. pantā paredzētās tiesības atteikties saņemt dokumentu tādēļ, ka nav izsniedzamā dokumenta tulkojuma saņēmēja dalībvalsts oficiālajā valodā. Vispirms jānorāda, ka tas ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas uz tiesību aktu, ko paredz EKL IV sadaļa un tādējādi — EKL 68. pants saistībā ar EKL 234. pantu.

2. Lai vienkāršotu un paātrinātu tiesas un ārpustiesas dokumentu nosūtīšanu un izsniegšanu [3], Regula it īpaši ievieš tiešu procedūru starp tā sauktajām izdevējām un saņēmējām iestādēm un šajā sakarā paredz valodas prasības, kam ir jāatbilst prasītāja un atbildētāja interesēm. Atbilstoši šīm prasībām var izsniegt dokumentu, tieši procedūras vienkāršošanas un paātrināšanas nolūkā, arī bez izsniedzamā dokumenta tulkojuma; toties adresātam noteiktos gadījumos [4] ir tiesības dokumentu nepieņemt tulkojuma trūkuma dēļ. Tas ir Regulas 8. pantā ietverto valodas prasību priekšmets, kaut arī šīs tiesību normas teksts nenoteic, kādas ir

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Padomes 2000. gada 29. maija Regula (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs (OV L 160, 37. lpp.).

3 — Skat., piemēram, Regulas preambulas sesto apsvērumu: "Tiesvedības efektivitāte un ātrums civillietās nozīmē, ka tiesas un ārpustiesas dokumentu nosūtīšanai dalībvalstu iecelto vietējo iestāžu starpā ir jābūt tiešai un izmantojot ātrus līdzekļus", kā arī astoto apsvērumu: "Lai nodrošinātu šīs regulas efektivitāti, iespēja atteikties izsniegt dokumentus [neakceptēt dokumentu izsniegšanu] ir tikai ārkārtas situācijās".

4 — Piemēram, ja dokuments nav saņēmējas vai izdevējas valsts valodā, kuru adresāts saprot. Šīs valodas prasības nenodrošina adresātam vispusīgu aizsardzību, jo tās neņem vērā, ka adresāts var nezināt vienu no šīm abām valodām, kā to Komisija pamatoti uzsver, norādot, ka Regulā paredzētā adresāta aizsardzība attiecībā uz valodu balstās uz abstraktu pieeju, kā rezultātā var būt gadījumi, kad adresātam ir tiesības atteikties saņemt dokumentu, lai gan viņš saprot izsniedzamā dokumenta saturu, un — otrādi — kad viņam šo tiesību nav, lai gan viņš nesaprot dokumenta saturu. Piemēram, skat. tostarp Vanheukelen. "Le règlement n° 1348/2000 — Analyse et évaluation par un praticien du droit". No: *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003. gads, 208. lpp., un tajā ietverto 56. zemsvītras piezīmi.

tiesiskās sekas, ja tiek (likumīgi) izmantotas šīs tiesības atteikties saņemt dokumentu. Par šīm tiesiskajām sekām ir runa *Hoge Raad der Nederlanden* [Nīderlandes Augstākās tiesas] iesniegtajos jautājumos.

3. It īpaši jānoskaidro, vai var rasties tiesiskas sekas pirmreizējās dokumenta izsniegšanas rezultātā, neskatoties uz to, ka tiek izmantotas tiesības atteikties saņemt dokumentu, un apstiprinošas atbildes gadījumā — saskaņā ar kādiem noteikumiem ir vēlāk jānosūta trūkstošais tulkojums. Šajā gadījumā Regula Nr. 1348/2000 [5] acīmredzot nereglamentē šos jautājumus. Šķiet, ka ir svarīga šo jautājumu praktiskā nozīme, kuri turklāt ir saistīti ar vispārīgu problēmu — labot dokumentu pārrobežu sūtīšanas laikā konstatētos trūkumus [6].

5 — Nav apstrīdēts, ka jautājums par tiesiskajām sekām, kas rodas, likumīgi izmantojot tiesības atteikties saņemt dokumentu, ir atstāts atklāts apzināti. Skat., piemēram, Konvencijas par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs skaidrojošo ziņojumu (OV 1997, C 261, 26. un turpmākās lpp.): "Konvencijā nav iekļauts neviens noteikums par tiesiskajām sekām, kas rodas, ja tiek izmantotas tiesības atteikties saņemt dokumentu sakarā ar izmantoto valodu; šis jautājums ir jāizlemj kompetentajai tiesai." [Neoficiāls tulkojums]

6 — Literatūrā dažkārt atsaucas uz "nepatikamo problēmu — labot dokumentu pārrobežu sūtīšanas laikā konstatētos trūkumus", skat., piemēram, Stadler. "Förmlichkeit vor prozessualer Billigkeit bei Mängeln der internationale Zustellung?, Anmerkung zu OLG Jena", 02.05.2001. — 6 W 184/01, *IPRax 2002*, 282. lpp. Skat. arī Mignolet. "Le contenu des règles de procédure issues des règlements communautaires et leur sanction". No: *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003. gads, 329. lpp. un minētās atsauces.

II — Atbilstošās tiesību normas

4. Regulas Nr. 1348/2000 5. pants nosaka:

"1. Sūtītāja iestāde, kurai iesniedzējs iesniedz dokumentu nosūtīšanai, paziņo, ka adresāts var atteikties to pieņemt, ja tas nav kādā no 8. pantā noteiktajām valodām.

2. Iesniedzējs sedz visas tulkošanas izmaksas pirms dokumenta nosūtīšanas, neietekmējot visus turpmākus tiesas vai kompetentas iestādes lēmumus par šādu izmaksu segšanu."

5. Savukārt Regulas Nr. 1348/2000 8. pants ar virsrakstu "Atteikums pieņemt dokumentu" paredz:

"1. Saņēmēja iestāde informē adresātu, ka viņš var atteikties pieņemt dokumentu izsniegšanai, ja tas nav kādā no šīm valodām:

a) saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā vai, ja šajā valstī ir vairākas oficiālās

valodas, tās vietas oficiālajā valodā vai valodās, kurā veic izsniegšanu; vai

b) sūtītājas dalībvalsts valodā, ko adresāts saprot.

2. Ja saņēmēja iestāde ir informēta, ka adresāts atsakās pieņemt dokumentu saskaņā ar 1. punktu, tā nekavējoties informē sūtītāju iestādi ar 10. pantā noteikto apliecinājumu un nosūta atpakaļ lūgumu un dokumentus, kas ir jāpārtulko."

6. Attiecībā uz dokumenta izsniegšanas datumu Regulas Nr. 1348/2000 9. pants nosaka:

"1. Dokumenta izsniegšanas diena saskaņā ar 7. pantu ir diena, kurā to izsniedz saskaņā ar saņēmējas dalībvalsts tiesību aktiem, neskarot 8. pantu.

2. Tomēr, ja dokuments ir jāizsniedz konkrētā termiņā saistībā ar prasībām, kas jāiesniedz tiesā vai kuras izskata tiesā izcelsmes dalībvalstī, attiecībā uz lūguma iesniedzēju ir jāievēro diena, kas noteikta attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos.

3. Dalībvalsts uz piecu gadu pārejas laiku tomēr ir pilnvarota atkāpties no 1. un 2. punkta noteikumiem atbilstīgu iemeslu dēļ.

Dalībvalsts šādu pagaidu termiņu var atjaunināt reizi piecos gados tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar tās tiesību sistēmu. Attiecīgā dalībvalsts informē Komisiju par šādas atkāpes saturu un lietas apstākļiem."

7. Regulas Nr. 1348/2000 19. pants attiecas uz atbildētāja neierašanos tiesā un paredz:

"1. Ja tiesas pavēste vai līdzvērtīgs dokuments bija jānosūta citai dalībvalstij izsniegšanas nolūkā saskaņā ar šīs regulas noteikumiem, bet atbildētājs nav ieradies, spriedums netiek pasludināts, kamēr nav konstatēts, ka:

a) dokuments tika izsniegts veidā, kas noteikts saņēmējas dalībvalsts tiesību

aktos dokumentu izsniegšanai lietās pret personām, kuras atrodas tās teritorijā; vai

b) dokuments tika faktiski nodots atbildētājam vai viņa dzīvesvietā ar citu šajā regulā noteiktu metodi;

un ka abos šajos gadījumos izsniegšana tika veikta pietiekami laicīgi, lai atbildētājs varētu sagatavoties aizstāvībai."

III — Fakti un process

8. Šis process radies sakarā ar prāvu Nīderlandes tiesā starp Nīderlandē dzīvojošu Vācijas pilsoni, prasītāju, Gecu Lefleru [*Götz Leffler*] (turpmāk tekstā — "Leflers") un Vācijas sabiedrību *Berlin Chemie AG* (turpmāk tekstā — "*Berlin Chemie*").

9. 2001. gada 21. jūnijā Leflers vērsās *Rechtbank te Arnhem* [Arnhemas tiesa] ar pieteikumu par pagaidu noregulējumu, lai atceltu vai anulētu dažādus viņa īpašuma apķīlājumus.

10. 2001. gada 13. jūlijā šis pieteikums tika noraidīts. Leflers pārsūdzēja šo lēmumu *Gerechtshof te Arnhem* [Arnhemas Reģionālā apelācijas tiesa]. *Gerechtshof* nosūtīja *Berlin Chemie* 2001. gada 7. augusta pavēsti par ierašanos tiesas sēdē.

11. Sakarā ar procesuāla rakstura kļūdu *Berlin Chemie* 2001. gada 9. augustā tika nosūtīta atkārtota pavēste. Uz 2001. gada 23. augusta tiesas sēdi *Berlin Chemie* neieradās.

12. Lēmuma pieņemšana par Leflera pieteikumu par aizmuguriska sprieduma pieņemšanu tika atlikta, jo tiesas pavēste neatbilda Nīderlandes *Wetboek van burgerlijke Rechtsvordering* [Nīderlandes Civilprocesa kodekss] un Regulas prasībām.

13. Ar 2001. gada 7. septembra atkārtotu pavēsti *Berlin Chemie* tika izsaukta uz tiesas sēdi 2001. gada 9. oktobrī. Šajā datumā *Berlin Chemie* uz tiesas sēdi atkal neieradās.

14. *Gerechtshof* no jauna nolēma atlikt lēmuma pieņemšanu par Leflera pieteikumu par aizmuguriska sprieduma pieņemšanu, gaidot, kad tiks iesniegta informācija par to, ka dokuments izsniegts atbilstoši Regulas 19. pantam. Dokumenti tika iesniegti *Gerechtshof* 2001. gada 4. decembra tiesas sēdē.

15. Ar 2001. gada 18. decembra spriedumu tika noraidīts prasības pieteikums un it īpaši prasība taisīt aizmugurisku spriedumu pret *Berlin Chemie*, ar pamatojumu, ka nav izpildītas Regulas 8. panta prasības.

16. Leflers iesniedza kasācijas sūdzību *Hoge Raad* [Augstākajā tiesā]. Viņš apgalvoja, ka *Gerechtshof* neesot taisījusi aizmugurisku spriedumu un, pakārtoti, neesot noteikusi jaunu tiesas sēdes datumu, kad varētu uzaicināt *Berlin Chemie*, izlabojot iespējamās kļūdas sākotnējā tiesas pavēstē.

17. *Hoge Raad* atzīst, ka nedz 8. pants, nedz kāda cita Regulas tiesību norma nenoteic, kādas tiesiskās sekas rodas, ja adresāts atbilstoši 8. panta 1. punktam atsakās saņemt dokumentu. Iesniedzējtiesa no tā secina, ka būtībā ir divas interpretācijas iespējas, pirmkārt, ka nepareizo izsniegšanu var labot un, otrkārt, ka nepareizo izsniegšanu var uzskatīt par spēkā neesošu.

18. Līdz ar to ar 2003. gada 17. oktobra spriedumu, kas Tiesas kancelejā reģistrēts 2003. gada 20. oktobrī, *Hoge Raad der Nederlanden* lūdz Tiesu saskaņā ar EKL 234. pantu pieņemt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

"1. Vai Regulas 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tā, ka, ja adresāts atsakās saņemt dokumentu tādēļ, ka nav ievēroti noteikumi, ko nosaka šī tiesību norma attiecībā uz valodas prasībām, nosūtītājs var novērst šo trūkumu?

2. Negatīvas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā — vai atteikumam saņemt dokumentu ir tiesiskas sekas, kas izpaužas tā, ka dokumentam tiek atņemta jebkāda iedarbība?

3. Apstiprinošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā:

a) kādā termiņā un kādā veidā tulkojums ir jānosūta adresātam; vai Regulas noteikumi attiecībā uz dokumentu izsniegšanu attiecas arī uz tulkojuma nosūtīšanu, vai arī to var nosūtīt brīvā formā;

b) vai iespējai novērst šo trūkumu ir piemērojami valsts procesuālie noteikumi?"

IV — Tiesiskais vērtējums

A — *Vispārējas piezīmes par Regulu Nr. 1348/2000*

1) Regulas mērķis

19. Regulas galvenais mērķis ir uzlabot un paātrināt tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu sūtīšanu dalībvalstu starpā, lai tos izsniegtu citā dalībvalstī [7]. Šī uzlabotā un paātrinātā dokumentu sūtīšana ir tieši paredzēta "netraucētai iekšējā tirgus darbībai" [8].

20. Ir jāņem vērā, ka dokumentu izsniegšanā ir jāievēro pretējas intereses, kas ietver tiesības vērsties tiesā [9], atbildētāju aizsardzības [10] un procesuālās ekonomijas intereses [11]. Iepriekš minēto mērķu īstenošana šķiet problemātiska tiktāl, ciktāl dokumentu izsniegšanas paātrināšana var ietekmēt atbildētāja aizsardzību, tostarp ja vairs netiek garantēts, ka atbildētājs varēs efektīvi sagatavot savu aizstāvību valodas, laika vai citu iemeslu dēļ. Atbildētāja aizsardzība savukārt nedrīkst radīt situāciju, ka prasītājam tiek liegtas tiesības uz likumā noteiktu tiesu, piemēram, tādēļ, ka atbildētājs var likt šķēršļus dokumenta izsniegšanai.

21. Tāpat pastāv arī suverenitātes aspekti, kas tostarp liek pieņemt lēmumu par to, ciktāl valsts ir gatava atteikties no "oficiāliem" dokumentu izsniegšanas veidiem, piemēram, par labu tādiem modernākiem izsniegšanas veidiem, kā izsniegšana pa pastu [12], vai to, ciktāl attiecībā uz dokumentu

7 — Skat. it īpaši Regulas Nr. 1348/2000 preambulas otro apsvērumu (iepriekš minēts 2. zemsvītras piezīmē).

8 — Regulas Nr. 1348/2000 preambulas otrais apsvērums.

9 — Arī un tieši tiesību uz likumā noteiktu tiesu nozīmē atbilstoši Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktam.

10 — Aizstāvības tiesību aizsardzības nozīmē. Ne velti Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 3. punkts nosaka: "Ikvienam, kas tiek apsūdzēts krimināInoziegumā, ir sekojošas minimālās tiesības: tikt nekavējoties informētam, *viņam saprotamā valodā* un detalizēti, par viņam izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu" (autora izcēlums).

11 — Šāds ir Heß raksta sākums: "Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum", *NJW 2001*, 15. lpp.

12 — Valsts suverenitātes apsvērumi, piemēram, izsniedzot dokumentus ar kompetento iestāžu starpniecību, protams, var ietekmēt citus aspektus: dokumentu izsniegšana pa pastu starptautiskajās tiesiskajās attiecībās ietver ne tikai atteikšanos no oficiālās izsniegšanas procedūras, bet arī atbildētāja aizsardzības samazināšanu, ja netiek nodrošināts, ka, lai dokumentu izsniegšana būtu spēkā no valodas aspekta, ir jāiepazīstas ar izsniedzamā dokumenta saturu.

izsniegšanu valsts ir gatava rīkoties kā citas valsts "izpildaģente".

22. Līdz ar to šīs pretējās intereses ir savstarpēji jālīdzsvaro, lai radītu funkcionēt spējīgus dokumentu izsniegšanas noteikumus starpvalstu tiesiskajās attiecībās.

23. Šāda līdzsvarošana šķiet vēl vajadzīgāka tādēļ, ka tā attiecas uz tiesiskajām vērtībām, ko aizsargā Kopienu tiesību vispārējie principi. Šajā sakarā ir tikai jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja ir jāinterpretē atvasinātā Kopienu tiesību norma un līdz ar to tās mērķis, priekšroka ir pēc iespējas dodama tādai interpretācijai, kuras rezultātā šī tiesību norma ir saderīga ar EKL un Kopienu tiesību vispārējiem principiem [13].

24. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pamattiesības ir neatņemama to vispārējo tiesību principu daļa, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa [14]. Šajā sakarā Tiesa ņem vērā dalībvalstu kopējās konstitucionālās tradīcijas un norādījumus, ko sniedz starptautiskie līgumi par cilvēktiesību aizsardzību, kuru dalībnieces ir dalībvalstis vai kuriem tās ir pievienojušās. Tie ietver Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (turpmāk tekstā — "ECTK") [15], kā tas izriet no EKL 6. panta 2. punkta.

25. Ņemot vērā šo aizsardzības jomu, kas Tiesai ir jāsaglabā, tā izstrādājusi taisnīgas tiesvedības principu [16], kas arī nosaka paātrinātu tiesvedību, bet īpaši uzsver lietas dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzību. Taču vienlaikus tas ietver arī ECTK paredzēto aizsardzību un līdz ar to arī vispārējos tiesību principus, tiesības uz likumā noteiktu tiesu (6. panta 1. punkts) un tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu tiesā (6. panta 3. punkts). Regulas tiesību normas ir jāinterpretē, ņemot vērā šos principus, it īpaši attiecībā uz procesuāliem noteikumiem, kuru mērķis ir tieši līdzsvarot lietas dalībnieku intereses. Tādēļ vispirms ir jāaplūko Regula no šo interešu līdzsvarošanas aspekta, ko apstiprina arī tās izcelsmes vēsture.

2) Regulas izcelsme

26. Starptautisko procesuālo tiesību centrālais jautājums ir vietējo prasītāju aizsardzība pret pārlieku sarežģītu dokumentu izsniegšanu ārzemēs — it īpaši fiktīvas dokumentu

13 — Skat. 1986. gada 25. novembra spriedumu apvienotajās lietās 201/85 un 202/85 *Klensch* u.c. (*Recueil*, 3477. lpp., 21. punkts), 1991. gada 21. marta spriedumu lietā C-314/89 *Rauh* (*Recueil*, I-1647. lpp., 17. punkts) un 1999. gada 28. janvāra spriedumu lietā C-181/96 *Wilkens* (*Recueil*, I-399. pp., 19. punkts).

14 — Skat. it īpaši 2000. gada 28. marta spriedumu lietā C-7/98 *Krombach* (*Recueil*, I-1935. lpp., 25. punkts).

15 — Skat. 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston* (*Recueil*, 1651. lpp., 18. punkts). Skat. arī agrāku 1975. gada 28. oktobra spriedumu lietā 36/75 *Rutili* (*Recueil*, 1219. lpp., 32. punkts).

16 — Spriedums lietā *Krombach* (iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē), 26. punkts.

izsniegšanas veidā [17]. Valstu suverenitātes, kam ir liela nozīme starptautiskajās tiesībās, dēļ līdz īpašu mehānismu izstrādei dokumentu izsniegšana starptautiskajās tiesiskajās attiecībās — ja tā vispār bija iespējama — notika tikai diplomātiskā ceļā.

27. Šī sistēma tika papildināta ar starptautiskiem līgumiem, kas, ņemot vērā, kādā mērā tiek aizskarta valstu suverenitāte, nav pārsteidzoši. Šādos līgumos tika noteikta starptautiska dokumentu izsniegšanas procedūra, nepieliekot pūles to efektivitātes nodrošināšanai, it īpaši valsts suverenitātes ievērošanas dēļ.

28. Hāgas 1965. gada 15. novembra Konvencija par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu ārvalstīs (turpmāk tekstā — "Hāgas konvencija") tika izmantota par paraugu — it īpaši procesuālo tiesību saskaņošanas Eiropā ietvaros. Pirmkārt, šī konvencija uzlaboja tradicionālo dokumentu izsniegšanas sistēmu diplomātiskā ceļā, radot iespēju veikt izsniegšanu ar centrālo iestāžu starpniecību, otrkārt, Hāgas konvencija nodrošināja atbildētāja aizsardzību un it īpaši tās 15. pantā noteica, ka aizmugurisku spriedumu var taisīt tikai tad, ja ir pierādīts, ka atbildētājs ir saņēmis izsniedzamo dokumentu un ka viņam ir bijis pietiekami laika aizstāvības sagatavošanai.

29. Eiropas tieslietu jomā 1968. gada 27. septembra Briseles konvencijas uzdevums [18] bija koordinēt dalībvalstu starpā vienlaikus notiekošās tiesvedības un garantēt spriedumu aprites brīvību. Attiecībā uz procesuālo aktu nosūtīšanu Briseles konvencijas Papildu protokola IV pantā ir atsauce uz neilgi pirms tam parakstīto Hāgas konvenciju.

30. Bija jākonstatē, ka spriedumu aprites brīvībai iekšējā tirgū rodas šķēršļi dokumentu izsniegšanā [19], lai radītu jaunu politisku iniciatīvu. Šajā sakarā jānorāda, ka arī Kopienu tiesiskajās attiecībās dokumentu izsniegšana ir pakļauta divkāršai tiesas kontrolei: vispirms, izskatot lietu pēc būtības — ne vien attiecībā uz iespēju taisīt aizmugurisku spriedumu, ja, piemēram, atbildētājs (ārvalstnieks) neierodas uz tiesas sēdi noteiktajā termiņā, bet arī vēlāk — atzīšanas procesā, jo citā valstī taisīts aizmugurisks

17 — Šajā sakarā skat. iepriekš minētā Heß skaidrojumus salīdzināmo tiesību jomā, 16. un turpmākās lpp.

18 — 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (konsolidētā versija, OV C 27, 26.01.1998., 1. lpp., turpmāk tekstā — "Briseles konvencija").

19 — Skat. iepriekš minēto *Heß*, 17. lpp. un minētās atsauces.

spriedums ir jāatzīst [20]. Abos procesos dokumentu izsniegšanas trūkumi var tikt apstrīdēti, attiecīgi radot kavējumus, kā arī ar to cieši saistītās neskaidrības un pretrunas.

31. Ar 1997. gada 26. maija aktu [21] Padome pieņēma Konvenciju par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs un rekomendēja dalībvalstīm to pieņemt saskaņā ar attiecīgajām dalībvalstu konstitucionālajām prasībām.

32. Regula galvenokārt ir balstīta uz šo Konvenciju, kas nav stājusies spēkā, jo Amsterdamas līgums radīja jaunus kompetences noteikumus EKL 61. un 65. pantā, ietverot Kopienu ietvaros tā saukto trešo pīlāru, kas attiecas uz policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. Līdz ar to Konvencija kļuva novecojusi. Tomēr noteikumi tika pārņemti gandrīz identiski [22] tā, ka Regula lielā mērā ir jāinterpretē, ņemot vērā Konvenciju un tās skaidrojošo ziņojumu [23].

33. Eiropas Konvencijas par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu 8. panta 1. punkta valodas noteikumi atbilst Regulas 8. panta 1. punktā ietvertajiem valodas noteikumiem. Ņemot vērā mērķi — nodrošināt paātrinātu dokumentu izsniegšanu, lai ietaupītu tulkošanas izdevumus, kas nav mazsvarīgākais faktors [24], ir atļauts izsniegt dokumentu valodā, kas nav saņēmējas dalībvalsts oficiālā valoda, proti, sūtītājas dalībvalsts valodā, ja dokumenta adresāts saprot šo valodu. Šo valodas prasību piemērojamība valstu sarunās acīmredzot ir bijusi strīdīgs jautājums: no vienas puses, tās, tostarp Francija, apgalvoja, ka vajadzētu pēc iespējas labāk saskaņot dokumentu izsniegšanas noteikumus, bet citas dalībvalstis, piemēram, Vācijas Federatīvā Republika uz-

20 — Briseles konvencijas 27. panta 2. punkts.

21 — OV C 261, 27.08.1997., 1. lpp. (turpmāk tekstā — "Eiropas Konvencija par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs"). Dienā, kad konvencijas izstrāde tika pabeigta, Padome iepazinās ar konvencijas skaidrojošo ziņojumu (iepriekš minēts 5. zemsvītras piezīmē). Šis skaidrojošais ziņojums ir publicēts tā paša *Oficiālā Vēstneša* 26. lpp.

22 — Skat., piemēram, Regulas Nr. 1348/2000 preambulas piekto apsvērumu: "Būtu jānodrošina sarunu nepārtrauktība Konvencijas noslēgšanai. Šīs regulas saturs būtībā lielā mērā pārņemts no tās."

23 — Literatūrā Konvencija un attiecīgi Regula tika vispārīgi kritizēta it īpaši tāpēc, ka tajā saglabāts starpvalstu tiesu iestāžu sadarbības modelis, tas ir, oficiālās izsniegšanas modelis, ko paredz Hāgas Konvencija, līdz ar to priekšroku dodot oficiālās izsniegšanas modelim, ko paredz Regulas 2.–11. pants. Skat., piemēram, *Heß* (iepriekš minēts 11. zemsvītras piezīmē), 15. lpp. (21. un turpmākās lpp.), Gsell, "Direkte Postzustellung an Adressaten im EU-Ausland nach neuem Zustellungsrecht". No: *EWS 2002*, 115 (116); Cordopatri, "Note sul regolamento CE N. 1348/2000". No: *Giurisprudenza di merito, Vol. XXXVI* (2004. gads), 10, 2141 (2153); Frigo, "La disciplina comunitaria della notificazione degli atti in materia civile e commerciale: il regolamento (CE) n. 1348/2000". No: *Diritto processuale civile e commerciale comunitario*, 2004. gads, 117 (157. lpp.).

24 — Meyer, "Europäisches Übereinkommen über die Zustellung". No: *IPRax 1997*, 401., 403. lpp.

svēra, ka šis jautājums ir jārisina katrā dalībvalstī atsevišķi. Visbeidzot tika rasts kompromiss [25].

B — *Par prejudiciālajiem jautājumiem*

1) Ievada apsvērumi par izvērtēšanas gaitu

34. Valodas problēmas lielākoties rodas, sūtot tiesu dokumentus dalībvalstu starpā. Efektīva aizstāvība un līdz ar to arī tiesības uz aizstāvību un tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu var tikt īstenotas tikai tad, ja ir iespēja iepazīties ar attiecīgo dokumentu, kam savukārt var būt vajadzīgs tulkojums.

35. Tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanas Kopienu tiesisko attiecību ietvaros saskaņā ar Regulas 4. un turpmākajos pantos paredzēto procedūru rezultātā rodas praktiski jautājumi ne tikai tādēļ, ka dažādu dalībvalstu iestādēm ir jāsadarbojas, bet arī saistībā ar valodu šķēršļiem, kas ir jāpārvar. Turklāt vairāki juridiski jautājumi rodas tādēļ, ka nav saskaņotas procesuālās tiesības.

36. Regulas Nr. 1348/2000 8. panta 1. punkts, kas Tiesai ir jāinterpretē, paredz valodas prasības, kas vienkāršo procesu, ciktāl tajā nav noteikts, ka ir automātiski jātulko izsniedzamais dokuments. Šī sūtītāja priekšrocība tiek kompensēta ar saņēmēja atteikuma tiesībām, lai tiktu ievērots lietas dalībnieku procesuālo tiesību vienlīdzības princips. Taču netiek apstrīdēts, ka, ja dokumenta adresāts likumīgi [26] izmanto tiesības atteikties saņemt dokumentu, Regula neparedz šo tiesību izmantošanas tiesiskās sekas [27].

37. Sakarā ar to, ka iesniedzējtiesa pirmajā jautājumā būtībā jautā par iespēju labot trūkumu, kas acīmredzot ir jāsaprot, ka vēlāk tiek iesniegts sākotnēji trūkstošais izsniedzamā dokumenta tulkojums, vispirms ir jāizvērtē, vai šādu labošanas iespēju regulē Kopienu tiesības vai dalībvalstu tiesības.

25 — Skat. 2. punktu Konvencijas skaidrojošā ziņojuma ievadā, kas izstrādāts uz Līguma par Eiropas Savienību K3. panta pamata, par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs (iepriekš minēts 5. zemsvītras piezīmē).

26 — Šobrīd nav jānoskaidro, vai Regulas 8. panta 1. punktā paredzēto tiesību atteikties saņemt dokumentu likumīga izmantošana attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kuros trūkst izsniedzamā dokumenta tulkojuma vienā no šajā noteikumā minētajām valodām, vai arī tas tāpat paredz, ka kompetentā valsts tiesa izvērtē, vai minētās tiesības nav ļaunprātīgi izmantotas. Lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav norāžu šajā ziņā. Tajā nav arī skarts jautājums par kritērijiem, kas piemērojami, izvērtējot atbildētāja valodu zināšanas, ja — kā šajā lietā — tā ir juridiska persona. Attiecībā uz šo un citiem jautājumiem skat. Malan, "La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires". No: *Petites affiches*, 17.04.2003., 6. lpp.

27 — Skat. šo secinājumu 2. punktu.

38. Ja būtu jāpiemēro valsts tiesības un tajās būtu aizliegta trūkuma labošana, būtu papildus jāizvērtē, vai attiecīgās dalībvalsts procesuālo autonomiju neierobežo Kopienas efektivitātes princips.

39. Turpretī, ja pastāv iespēja labot trūkumu iepriekš minētajā nozīmē vai nu saskaņā ar valsts, vai Kopienu tiesībām, tad būtu jāizlemj, kādi procesuālie noteikumi ir jāievēro neatbilstošas izsniegšanas labošanai. It īpaši rodas jautājums, kāda var būt šādas labošanas ietekme uz jebkādiem noteiktajiem procesuālajiem termiņiem.

2. Tiesību atteikties saņemt dokumentu likumīgās izmantošanas iespējamās tiesiskās sekas

a) Lietas dalībnieku argumenti

40. *Leflers* uzskata, ka Regulas 8. panta 1. punkta interpretācijai nevarot atsaukties uz Hāgas konvenciju [28]. Drīzāk ir jāpiemēro Eiropas Konvencija par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs [29] ar tās skaidrojošo ziņojumu. Leflers atgādina, ka arī šī konvencija piešķir adresātam tiesības atteikties saņemt dokumentu. Tomēr šajā konvencijā nav norādīts, kādas tiesiskās sekas ir šo tiesību izmantošanai. Šīs konvencijas skaidrojošais ziņojums norāda, ka šīs tiesiskās sekas ir nosakāmas saskaņā ar valsts tiesībām. Ja valsts tiesības paredz iespēju labot trūkumu, Regulas 8. panta 1. punkts to neaizliedz, vajadzības gadījumā ņemot vērā Regulas 19. pantā noteiktos termiņu ierobežojumus.

41. Leflers norāda, ka, ja Tiesa dos priekšroku Regulas 8. panta 1. punkta autonomai interpretācijai, tad Regulai ir jāaizsargā adresāts tikai no tā, ka viņam var tikt izsniegts nesaprotams dokuments, kas viņam rada negatīvas tiesiskās sekas. Tomēr nedrīkst pieļaut, ka tādēļ tiek pilnīgi pārtraukta procedūra. Ja valodas prasību neievērošanas dēļ dokumenta sākotnējā izsniegšana tiktu uzskatīta par spēkā neesošu, tiktu pārsniegts atbildētāja aizsardzībai nepieciešamais.

42. Tādas kļūdas dēļ, pie kuras nav vainīgs prasītājs, bet, piemēram, tulkotāji vai tiesa, nedrīkst tikt ierobežotas prasītāja likumīgās prasības. Šādas spēkā neesamības dēļ sūtītājs nevarētu ievērot termiņus, kas ir īpaši netaisnīgi, ja kļūda nav radusies tā vainas dēļ. Šajā ziņā Regulas 19. pantā paredzētā atbildētāja aizsardzība ir pietiekama.

28 — Iepriekš minēts 28. punktā.

29 — Iepriekš minēts 21. zemsvītras piezīmē.

43. *Berlin Chemie* savukārt apgalvo, ka valodas prasību neievērošanas dēļ izsniegšana nav spēkā atbilstoši Regulas 7., 8. un 9. pantam. To tekstā ietvertās frāzes — "visi dokumenta izsniegšanai vajadzīgie pasākumi" un "atteikums saņemt dokumentu" — liecina par to, ka valodas prasību neievērošanas dēļ izsniegšana nav spēkā.

44. *Berlin Chemie* atsaucas arī uz ECTK 6. pantu, saskaņā ar kuru tiesību aktiem, ko atbildētājs nesaprot, nevar būt tiesiskas sekas. Aktu, kurš nerada tiesiskas sekas, nevar "labot", tas nav spēkā, un, lai tam būtu tiesiskas sekas, tas ir atkārtoti jāizsniedz. Pakārtoti *Berlin Chemie* apgalvo, ka prasītājam katrā ziņā iespēja labot iespējamās kļūdas ir jādod ne vairāk kā vienu reizi, it īpaši ja viņš ir rīkojies bez tiesu sistēmai piederīgām personām.

45. Komisija uzskata, ka Regula ir jāinterpretē, ņemot vērā Eiropas Konvenciju par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs [30], jo Regulā ir pārņemti tās pamatprincipi. Tāpat ir jāņem vērā attiecīgo iestāžu attīstība pēc Amsterdamas Līguma spēkā stāšanās un pakāpeniskas brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveides.

46. No Regulas preambulas apsvērumiem izriet, ka ir jāņem vērā visu lietas dalībnieku likumīgās intereses un vienlaikus ir jānodrošina tiesas procesa netraucēta norise. Regulā it īpaši ir uzsvērta tiesas procesu efektivitāte un paātrināšana.

47. Komisija norāda, ka valodas prasības Regulas 8. panta 1. punktā balstās uz abstraktu pieeju [31] — jo atteikums saņemt dokumentu ne vienmēr var tikt attaisnots to nepārvaramo iemeslu dēļ, kas saistīti ar atbildētāja aizsardzību.

48. Tāpat Komisija uzsver, ka, ja netiek ievērotas valodas prasības, nerodas pienākums atteikties saņemt dokumentu. No Regulas teksta, it īpaši 8. panta 1. punkta [32], nevar secināt, ka dokumenta izsniegšanas spēkā esamība ir atkarīga no valodas prasību ievērošanas.

30 — Iepriekš minēts 21. zemsvītras piezīmē.

31 — Skat. 4. zemsvītras piezīmi.

32 — Komisija skaidri uzsver, ka preambulas desmitais apsvērums, saskaņā ar kuru "adresāta interešu aizsardzībai izsniegšanas būtu jāveic tās vietas oficiālajā valodā vai vienā no oficiālajām valodām, kurā to veic, vai arī citā izcelsmes dalibvalsts valodā, kuru adresāts saprot", ir pretrunā Regulas 8. panta tekstam.

49. Tātad no tā, ka pastāv Regulas 8. panta 1. punktā paredzētas tiesības atteikties saņemt dokumentu, nevar uzreiz izdarīt secinājumus par izsniegšanas spēkā esamību. Komisija uzskata — tas, ka nav neviena noteikuma par dokumenta saņemšanas atteikuma sekām, nenorāda, ka šajā sakarā ir obligāti piemērojamas valsts tiesības, lai gan ir jāatzīst, ka zināmas norādes šajā sakarā ir atrodamas Regulas sagatavošanas dokumentos (*travaux préparatoires*).

50. Komisija uzskata, ka valstu tiesību normu piemērošana šajā sakarā radīs nevienveidīgas tiesiskas sekas dalībvalstīs un līdz ar to — tiesisku nedrošību.

51. Tādēļ Komisija ierosina autonomi noteikt dokumenta saņemšanas atteikuma sekas, ņemot vērā pašas Regulas tekstā ietverto vadlīniju ierobežoto piemērojamību.

52. Vispirms Komisija savos apsvērumos apsver domu nepieļaut, ka neatbilstošai sākotnējai dokumentu izsniegšanai būtu kādas tiesiskas sekas, tomēr uzskata, ka tādējādi atbildētājam tiktu piešķirtas nesamērīgi lielas priekšrocības, kas ir pretrunā līdzsvaram, ko paredz pati Regula. Tas, ka šajā sakarā trūkst skaidra juridiska pamata, liecina par to, ka nevar pieņemt šādu dokumenta izsniegšanas spēkā neesamību. Visbeidzot, tā rezultātā noteiktos apstākļos prasītājam tiktu liegtas pamattiesības uz likumā noteiktu tiesu.

53. Līdz ar to Komisija uzskata, ka Regulas būtībai atbilstoši būtu garantēt pienācīgu tiesas procesa norisi, ļaujot prasītājam "labot" sākotnējo neatbilstošo izsniegšanu, pēc tam nosūtot trūkstošo tulkojumu. To apstiprina arī teksts un lietderīgā iedarbība 8. panta 2. punktam, saskaņā ar kuru "[..] un nosūta atpakaļ lūgumu un dokumentus, kas jāpārtulko".

54. *Vācijas valdība* pamato savu viedokli ar argumentu, ka Regulā apzināti nav paredzētas 8. panta 1. punktā noteikto valodas prasību neievērošanas tiesiskās sekas. Tā izdara šo secinājumu, pamatojoties uz Eiropas Konvencijā par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs iekļautā agrākā noteikuma izcelsmes vēsturi. Tādēļ, ņemot vērā arī spriedumu lietā *Lancray*[33], tiesiskās sekas un līdz ar to — labošanas iespēja — ir jāvērtē atbilstoši valsts tiesībām.

33 — 1990. gada 3. jūlija spriedums lietā C-305/88 *Lancray* (*Recueil*, I-2725. lpp., 29. un turpmākie punkti).

55. *Somijas valdība* būtībā pievienojas Vācijas Federatīvās Republikas viedoklim. Tā uzskata, ka it īpaši no Eiropas Konvencijas par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs preambulas apsvērumiem izriet, ka attiecībā uz tiesiskajām sekām pamatā ir jāatsaucas uz dalībvalstu tiesībām.

56. *Nīderlandes valdība* atsaucas uz Regulas 8. panta 2. punktu, kas paredz — atpakaļ ir jāsūta tikai dokumenti, kas ir jātulko, un no tā secina, ka attiecībā uz pārējo dokumentu daļu, kas netiek sūtīta atpakaļ, situācija var tikt labota, nosūtot tos atbilstoši Regulai. Labošanas iespēja izriet arī no Regulas 8. panta 1. punkta izcelsmes vēstures, jo skaidrojošajā ziņojumā attiecībā uz Eiropas Konvencijas par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu ārvalstīs 8. pantu, kas ir salīdzināmi šajā ziņā, ir noteikts, ka neatbilstoša izsniegšana valodas prasību neievērošanas dēļ var tikt labota piemērotā termiņā.

57. *Portugāles valdība* pamatojas uz līdzīgu Regulas 8. panta 2. punkta izpratni un turklāt uzsver, ka jebkuras grūtības saistībā ar dokumentu sūtīšanu ir jārisina, visiem lietas dalībniekiem uzticīgi sadarbojoties.

58. Turpretī *Francijas valdība* uzskata, ka Regulas galvenais uzdevums ir dokumenta adresāta aizsardzība, kā to it īpaši var spriest pēc preambulas desmitā apsvēruma [34]. Tomēr, ņemot vērā Regulas mērķus, Francijas valdība secina, ka Regulas 8. panta 1. punkts interešu atbilstošai līdzsvarošanai paredz, ka valsts tiesībās ir jāparedz iespēja labot valodas prasību neievērošanas dēļ neatbilstošu sākotnējo dokumentu izsniegšanu.

b) Tiesiskais vērtējums

59. Kā norādīts iepriekš [35], vispirms ir jāizvērtē, vai tādēļ, ka Regulas 8. panta 1. punktā nav noteiktas tiesiskās sekas, ir jāpiemēro vai var piemērot valsts tiesības. Lai to konstatētu, sīkāk jāpievēršas Kopienas tiesību aktu noteikumiem attiecībā uz tiesiskajām sekām, par kurām mēs runājam.

i) Atbilstošā tiesiskā kārtība

60. No vairākiem aspektiem ir apstrīdams, ka tiesiskās sekas Regulas 8. panta 1. punktā paredzēto tiesību atteikties saņemt dokumentu likumīgai izmantošanai ir jānosaka, pamatojoties uz valsts tiesībām, tikai tādēļ, ka Regula neparedz skaidrus noteikumus par tiesiskajām sekām.

34 — Skat. iepriekš 32. zemsvītras piezīmi.
35 — Skat. iepriekš 37. punktu.

61. Regulas izcelsmes vēsture skaidri norāda, ka valstu tiesiskās kārtības daudzos gadījumos nav spējušas atrisināt jautājumus par starptautisko izsniegšanu, nedz nodrošinot efektīvu procesa norisi, nedz pietiekami aizsargājot gan prasītāju, gan atbildētāju likumīgās intereses. Arī starptautisko tiesību instrumenti izrādījās nepietiekami, un tādēļ bija vajadzīga Kopienas līmeņa iniciatīva. Līdz ar to Regula Nr. 1348/2000 paredz īpašu instrumentu decentralizētas procedūras veidā, kas noteikta 2. un turpmākajos pantos, ko kā tādu var īstenot tikai autonomi un it īpaši attiecībā uz jebkādiem nereglamentētiem jautājumiem. Uzskatu, ka starp tādu tiesību atzīšanu, kas šajā gadījumā ir tiesību atteikties saņemt dokumentu formā, un šo tiesību izmantošanas tiesiskajām sekām nepārprotama pastāv saistība regulējumā.

62. Šī Kopienu tiesību īpašā instrumentu autonomas interpretācijas vajadzība var tikt pamatota arī ar attiecīgo tiesību aktu mērķiem [36]. Regulai ir mērķis attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā ir jānodrošina personu brīva pārvietošanās [37]. Jau šis mērķis vien liek pēc iespējas vairāk tuvināt Regulā paredzēto tiesību tiesiskās sekas, jo atšķirīgas tiesisko seku interpretācijas rezultātā tiktu radīta tiesiskā nedrošība un sadrumstalotība — it īpaši civilprocesa jomā, kas ir jūtīga joma pamattiesībās.

63. Šajā sakarā tāpat jāņem vērā, ka Regulas preambulas ceturtajā apsvērumā Regulas nepieciešamība tiek attaisnota ar to, ka tās mērķus valsts līmenī nevar pienācīgi sasniegt. Šajā sakarā nešķiet īsti loģiski "bēgt" uz valsts tiesībām, lai novērstu iespējamos trūkumus regulējumā.

64. Turklāt ir jānorāda, ka dalībvalstu tiesībās labošana var būt aizliegta vai var būt paredzēti atšķirīgi procesuālie noteikumi. Ja labošana būtu aizliegta dalībvalstu tiesībās, tad Kopienas līmenī rastos jautājums par attiecīgās dalībvalsts procesuālās autonomijas robežām, piemēram, no efektivitātes principa viedokļa. No šā "apkārtceļa" caur valsts tiesībām var izvairīties, ja Regula, pienācīgi ņemot vērā tās piemērojamības robežas, tiktu interpretēta autonomi attiecībā uz 8. panta 1. punktā paredzēto tiesību atteikties saņemt dokumentu likumīgas izmantošanas tiesiskajām sekām.

36 — Tiesa to praktizē arī citās Kopienu tiesību jomās: piemēram, ir jāatgādina, ka 2001. gada 20. novembra spriedumā apvienotajās lietās no C-414/99 līdz C-416/99 *Zino Davidoff* un *Levi Strauss* (*Recueil*, I-8691. lpp.) Tiesa ir autonomi interpretējusi juridisku terminu "piekrišana", kas tiek lietots dalībvalstu civiltiesībās un kas paredzēts Direktīvas 89/104/EEK (OV 1989, L 40, 1. lpp.) 7. panta 1. punktā, pamatojoties uz šīs direktīvas mērķiem. Attiecībā uz Regulu skat. arī spriedumu lietā *Mignolet* (iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē, 352. lpp.): "[..] l'objectif poursuivi par un instrument communautaire est déterminant lorsqu'il s'agit de sanctionner une règle de procédure qu'il établit".

37 — Skat. Regulas preambulas pirmo apsvērumu.

65. Tādējādi ir jāatzīst, ka Regulas piemērojamība ietver ne tikai nosacījumus, kādos adresāts var atteikties pieņemt dokumentu, bet tai būtu jāietver arī no tā izrietošās tiesiskās sekas.

ii) Iespējamās sekas spēkā neesošai dokumenta izsniegšanai, kas notikusi tādēļ, ka tika likumīgi izmantotas tiesības atteikties saņemt dokumentu

66. Rodas jautājums, vai spēkā neesoša dokumenta izsniegšana, kas notikusi tādēļ, ka tika likumīgi izmantotas Regulas 8. panta 1. punktā paredzētās tiesības atteikties saņemt dokumentu, ir kopumā uzskatāma par spēkā neesošu vai tā tomēr var izraisīt noteiktas tiesiskās sekas.

— Vai izsniedzamā dokumenta tulkojums ir izsniegšanas spēkā esamības priekšnoteikums?

67. Vispirms ir jāatzīmē, ka nedz Regulas Nr. 1348/2000 burts vai gars, nedz arī tās jēga un mērķis nenorāda, ka ir vajadzīgs izsniedzamā dokumenta tulkojums. Tomēr, ja šāds tulkojums nav priekšnosacījums, lai izsniegšana būtu spēkā, nav saprotams, kā tā trūkuma dēļ dokumenta izsniegšanu var uzskatīt par spēkā neesošu [38].

68. Regula neparedz pienākumu prasītājam, tas ir, personai, kuras interesēs notiek izsniegšana, nodrošināt dokumenta tulkojumu "pieprasītājas" valsts valodā [39].

69. Vienīgais, kas izriet no Regulas 8. panta 1. punkta, ir tas, ka izsniedzamā dokumenta tulkojuma trūkums ļauj adresātam atteikties saņemt dokumentu. Tikai tad, ja šīs tiesības tiek vai netiek izmantotas, ir iespējams noteikt, vai attiecīgā dokumenta izsniegšana varēja vai nevarēja tikt veikta.

70. Regulas 7. panta 2. punktā ietvertā norāde uz "visiem pasākumiem, kas vajadzīgi dokumenta izsniegšanai", neattaisno pieņēmumu, ka tulkojuma vienā no 8. panta 1. punktā paredzētajām valodām trūkuma dēļ attiecīgā izsniegšana pilnīgi nav spēkā. Šis

38 — Aplūkojot no šī aspekta, izsniedzamā dokumenta tulkojuma trūkums nav attiecīgā sūtīšanas un izsniegšanas procesa *trūkums*.

39 — Šajā nozīmē, protams, norādot uz Konvenciju, Burgstaller, "Kapitel 81: Europäische Zustellungsverordnung". No: *Internationales Zivilverfahrensrecht*, 5. pants, 1. punkts. Skat. it īpaši skaidrojošo ziņojumu attiecībā uz ieprickš 21. zemsvītras piezīmē minēto Eiropas Konvenciju, 8. pants: "Konvencija, protams, neparedz prasītājam pienākumu nosūtīt dokumentu, kas sastādīts vai tulkots vienā no iepriekš minētajām valodām, bet ļauj adresātam atteikties saņemt dokumentu, ar pamatojumu, ka nav ievēroti paredzētie noteikumi." [Neoficiāls tulkojums]

noteikums paskaidro tikai, ka principā izsniegšanas forma ir jānosaka atbilstoši saņēmējas dalībvalsts tiesībām, neapstrīdot, ka nav pienākuma iesniegt tulkojumu, kas izriet no pašas Regulas.

71. Arī 8. panta 2. punkts noraida pieņēmumu, ka tulkojuma vienā no 8. panta 1. punktā minētajām valodām trūkuma dēļ attiecīgā izsniegšana var pilnīgi zaudēt spēku. Šai tiesību normai nosakot, ka dokumenti, kuru tulkojums tiek pieprasīts, ir jāsūta atpakaļ, ir jāsecina, ka sākotnējai izsniegšanai ir iedarbība, pat neievērojot Regulas 8. panta 1. punkta valodas prasības: ja tas tā nebūtu, tad nebūtu nepieciešams sūtīt prasītājam atpakaļ tikai tulkojamos dokumentus, nevis arī pārējos, jo tam tāpat būtu jānosūta tulkotus dokumentus, lai vispār panāktu kādas tiesiskās sekas. Katrā ziņā nešķiet, ka tiesisko seku sadalījums, saskaņā ar kuru tikai tai izsniegto dokumentu daļai, kas nav noraidīta, ir tiesiskas sekas, bet dokumentiem, kas nosūtīti atpakaļ tulkošanai, nav nekādas iedarbības, būtu saderīgs ar Regulas efektivitātes mērķiem.

72. Tas, ka apgalvojums par to, ka dokumenta sākotnējā izsniegšana sakarā ar tulkojuma trūkumu pilnīgi nav spēkā, nav saderīgs ar Regulas efektivitātes mērķiem, izriet arī no cita Regulas noteikuma, proti, no Regulas 6. panta 2. punktā paredzētās tā sauktās labošanas procedūras [40]. No šī noteikuma var izdarīt secinājumu, ka izsniegšanas lūguma izpildes neiespējamība, ko var salīdzināt ar gadījumu, kad tulkojuma trūkuma rezultātā rodas tiesības atteikties saņemt dokumentu, kā tāda nenozīmē, ka būtu jāuzskata, ka izsniegšanas lūgums spēkā neesoša akta nozīmē nekad nav bijis iesniegts. Drīzāk vispirms ir jāmēģina labot šo situāciju. Šo viedokli apstiprina arī tas, ka saņēmēja iestāde atbilstoši Regulas 8. panta 2. punktam sūta atpakaļ dokumentus, kuru tulkojums tiek lūgts.

73. Tas, ka trūkst skaidra tiesiska pamatojuma, kā to Komisija pamatoti norāda, tāpat nozīmē, ka sākotnējā dokumentu izsniegšana nav pilnībā zaudējusi spēku tādēļ, ka tika likumīgi izmantotas tiesības atteikties saņemt dokumentu.

74. Turklāt pretējā viedokļa rezultātā sākotnējās izsniegšanas pilnībā spēkā esamība būtu atkarīga no tā, vai adresāts izmanto tiesības atteikties saņemt dokumentu, nevis no tā, cik objektīvi tiek ievērotas valodas

40 — Ja izsniegšanas lūgumu nevar izpildīt, pamatojoties uz nosūtīto informāciju vai dokumentiem, saņēmēja iestāde sazinās ar sūtītāju iestādi ar ātrākajiem iespējamiem līdzekļiem, lai iegūtu trūkstošo informāciju vai dokumentus.

prasības, kas savukārt radītu priekšrocības tikai un vienīgi dokumenta adresātam [41].

75. Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka tiesības atteikties saņemt dokumentu ir paredzētas adresāta aizsardzībai, tomēr tas nenozīmē, ka adresāts, atsakoties saņemt dokumentu, var vai viņam vajadzētu varēt apturēt tiesas procesu.

76. Tas, ka dokumenta adresāta aizsardzība valodas ziņā nedrīkst būt absolūta, ir skaidrs ne tikai tādēļ, ka Regulas 8. panta 1. punktā paredzētajās valodas prasībās ir izvēlēta abstrakta pieeja attiecībā uz adresāta valodu zināšanām, bet arī tādēļ, ka Regulas 2. un turpmākajos pantos papildus oficiālajai izsniegšanas metodei ir paredzētas arī citas, vienlīdz svarīgas izsniegšanas metodes [42], it īpaši praksē plaši izmantotā metode, nosūtot dokumentus pa pastu [43]. Tomēr atbilstoši Regulas 14. panta 2. punktam tieši dalībvalstīm ir jānoteic, "kādi ir nosacījumi tiesas dokumentu izsniegšanas pa pastu pieņemšanai". Tā kā tikai dažas dalībvalstis [44] bija paziņojušas nosacījumus attiecībā uz valodu, trešo reizi aktualizējot dalībvalstu atbilstoši Regulas 23. panta 1. punktam [45] iesniegto informāciju, kļuva skaidrs, ka "tas, ka dalībvalsts attiecībā uz 14. pantu nav iesniegusi informāciju attiecībā uz valodas prasībām, automātiski nozīmē, ka ir piemērojamas 8. pantā paredzētās valodas prasības" [Neoficiāls tulkojums]. Tomēr rodas šaubas par to, cik liela vērtība ir jāpiešķir šim paziņojumam [46].

77. Lai pienācīgi līdzsvarotu intereses tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanas dēļ nedrīkst liegt prasītājam pamattiesībās garantētās tiesības uz likumā noteiktu tiesu, kas notiktu, piemēram, tad, ja pēc atteikuma saņemt dokumentu viņš vairs nevarētu ievērot tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanas termiņus.

41 — Tas, ka jāaizsargā gan prasītājs, gan adresāts, izriet arī no Regulas 9. panta, kas attiecas uz izsniegšanas datumu. Skat. De Leval un Lebois, "Betekenen in Europese Unie op grond van de Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000". No: *"Het nieuwe Europese IPR: van verdrag naar verordening"*, 2001. gads, 169., 185. lpp., 6.–38. punkts.

42 — Pastāv strīds par to, vai tās ir vienlīdz svarīgas. Pastāv viedoklis, ka izsniegšanas paligmetodes nav mazāk svarīgas metodes. Skat., piemēram, *Gsell* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē), 115., 117. lpp., *Mignolet* (iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē, 349. lpp.); De Leval un Lebois, "Signifier en Europe sur la base du règlement n°1348/2000: bilan après un an et demi d'application" No: *Liber amicorum Pierre Marchal*, 261. lpp., 6. punkts, *Frigo* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē), 138. un turpmākās lpp.; tomēr cits viedoklis ir *Heß* (iepriekš minēts 11. zemsvītras piezīmē), 15., 20. lpp. un Ekelmans, "Le règlement 1348/2000 relatif à la signification et à la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires". No: *Journal des Tribunaux No. 6014* (2001), 42. lpp.

43 — Atbilstoši 14. panta 1. punktam "katrai dalībvalstij ir tiesības veikt tiesas dokumentu izsniegšanu personām, kuras dzīvo citā dalībvalstī, tieši pa pastu".

44 — Pārskats ir sniegts *Malan* (iepriekš minēts 26. zemsvītras piezīmē), 11. punkts.

45 — Dalībvalstu informācijas trešā aktualizācija saskaņā ar Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1348/2000 par civillietu un komerclietu tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs (OV 2002, C 13, 2. lpp.) 23. panta 1. punkts.

46 — Šaubas šajā sakarā pauž arī Boularbah, "Le cadre général des règles communautaires en matière de procédure civile: coopération judiciaire, droit judiciaire européen et droit processuel commun". No: *Le droit processuel et judiciaire européen — Het Europees gerechtelijk recht en procesrecht*, 2003. gads, 167., 180. lpp.); šajā ziņā viņš pārspēj *Mignolet* (iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē), 251. lpp.

78. Kā var secināt no Regulas 8. panta 1. punkta b) apakšpunkta saistībā ar Regulas 5. panta 2. punktu, Regulas mērķis ir arī pasargāt prasītāju no nevajadzīgām izmaksām, kas it īpaši ietver tulkošanas izmaksas. Taču, ja, baidoties no negatīvām sekām, ko, iespējams, izraisītu atteikums saņemt dokumentu attiecībā uz termiņu ievērošanu, prasītājs profilakses nolūkā liktu veikt tulkojumu kādā no 8. panta 1. punktā minētajām valodām, jebkura Regulā paredzēta vienkāršošana, arī no izmaksu ietaupīšanas aspekta, būtu jāizslēdz.

79. No visa iepriekš minētā ir jāsecina, ka nedz Regulas burts vai gars, nedz tās izcelsmes vēsture, nedz arī tās jēga un mērķis nenorāda, ka Regulas 8. panta 1. punktā paredzēto tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanas rezultātā attiecīgā izsniegšana pilnībā nav spēkā. Tādējādi nevar uzskatīt, ka dokumentu, ko nebija iespējams izsniegt sakarā ar Regulas 8. panta 1. punktā paredzēto tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanu, nekad nav mēģinājuši izsniegt.

80. Paliek jautājums, kādas tiesiskās sekas var būt sākotnējai dokumentu izsniegšanai, neskatoties uz likumīgu tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanu.

— Sākotnējās izsniegšanas sekas pēc tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanas

81. Prasītāja, no vienas puses, un atbildētāja, no otras puses, pretējās intereses var tikt ievērotas, pieņemot, ka, ja tiek izmantotas tiesības atteikties saņemt dokumentu, tiek apturēts process [47].

82. Šī apturošā iedarbība, no vienas puses, novērš, ka adresāta atteikums saņemt dokumentu — kā vienpusēja gribas izpausme — rada sākotnējās izsniegšanas pilnīgu spēkā neesamību un līdz ar to — ka prasītājam tiek atņemta nepieciešamā tiesiskā aizsardzība. It īpaši jebkādi procesuālie termiņi paiet līdz brīdim, kad tiesa konstatē, ka atteikums saņemt dokumentu bijis likumīgs.

83. Tomēr, no otras puses, adresāta tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu garantē tieši atteikums saņemt dokumentu un pienākums nekavējoties par to paziņot atbilstoši Regulas 8. panta 2. punktam [48]. Apturošā iedarbība sakarā ar atteikumu saņemt dokumentu

47 — Šajā sakarā skat. arī *De Leval* un *Lebois* (iepriekš minēti 41. zemsvītras piezīmē) 6.–38. punkts.

48 — Spriedumā lietā *Lancray* (iepriekš minēts 33. zemsvītras piezīmē) Tiesa, atsaucoties uz 1985. gada 11. jūnija spriedumu lietā 49/84 *Debaecker* un *Plouvier* (*Recueil*, 1779. lpp.), skaidri norādīja, ka, kaut arī Eiropas Konvencija par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu saskaņā ar tās preambulu paredz atvieglot formalitātes attiecībā uz tiesu nolēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi, šo mērķi nevar sasniegt, jebkādā veidā apdraudot tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu.

nodrošina adresāta aizsardzību tiktāl, ciktāl sākotnējā izsniegšana attiecībā uz viņu nevar radīt pilnīgu juridisku spēku.

84. Apturošā iedarbība neietekmē tās tiesas, kas izskata lietu, kuras ietvaros tika sūtīts dokuments, pilnvaras izlemt, vai atteikums saņemt dokumentu ir bijis likumīgs [49].

85. Pieņēmumu par apturošu iedarbību apstiprina arī Regulas 19. panta 1. punkts, kas, ja atbildētājs neierodas tiesā, paredz atlikt procesu un līdz ar to arī apturēt procesu. Ja atbildētājs atsakās saņemt dokumentu, atsaucoties uz Regulā paredzētajām valodas prasībām, tam noteikti ir jābūt spēkā.

86. Tādēļ ir jāatzīst, ka apturošā iedarbība, kas radusies par labu adresātam sakarā ar atteikumu saņemt dokumentu, tiek novērsta, tikai veicot pilnīgu izsniegšanu, kamēr apturošā iedarbība par labu prasītāja pusē esošiem lietas dalībniekiem zūd jau ar brīdi, kad tiesa konstatē, ka atteikums ir bijis likumīgs.

49 — Skat. skaidrojošo ziņojumu (iepriekš minēts 21. zemsvītras piezīmē) attiecībā uz Eiropas Konvencijas 8. pantu: "Ja rodas strīds par to, vai dokumenta adresāts saprot valodu, tas ir jāizšķir ar piemērojamo noteikumu palīdzību, piemēram, izskatot jautājumu par to, vai dokumentu izsniegšana notikusi saskaņā ar noteikumiem — tiesā, kas izskata lietu, kuras ietvaros dokuments sūtīts." [Neoficiāls tulkojums]

3. Par trešo prejudiciālo jautājumu attiecībā uz izsniedzamā dokumenta tulkojuma vēlākas nosūtīšanas procesuālajiem noteikumiem

87. Vēl ir jāatbild uz trešo prejudiciālo jautājumu attiecībā uz izsniedzamā dokumenta tulkojuma vēlākas nosūtīšanas procesuālajiem noteikumiem.

88. Šajā sakarā it īpaši ir jāprecizē, kādas ir attiecīgā dokumenta tiesiskās sekas un vispirms — kad tās iestājas, ja dokumenta saņemšana sākotnēji likumīgi tikusi atteikta un bijusi jāatkārto sūtīšanas un izsniegšanas procedūra, pievienojot tulkojumu.

a) Lietas dalībnieku argumenti

89. Lietas dalībnieki, kas iesnieguši rakstveida apsvērumus, arī ieņem atšķirīgu nostāju attiecībā uz iespējamās labošanas procesuālajiem noteikumiem.

90. Lielākā daļa lietas dalībnieku sakarā ar procesuālo noteikumu saskaņošanas trūkumu uzsver dalībvalstu tiesību noteicošo nozīmi, it īpaši sūtītājas valsts tiesību nozīmi, attiecībā uz iespējamās labošanas procesuā-

lajiem noteikumiem. Vienīgi *Portugāles valdība* ierosina noteikt tulkojuma vēlākas nosūtīšanas noteikumus tikai atbilstoši Regulai Nr. 1348/2000.

91. *Leflers* ierosina noteikt izsniegšanas pieteikuma "labošanas" termiņu atbilstoši valsts tiesībām, bet izsniegšanas procesuālos noteikumus — atbilstoši Regulai un valsts izpildnoteikumiem (*sic*).

92. *Vācijas valdība*, pieturoties pie attiecībā uz pirmo jautājumu izklāstītā tiesiskā viedokļa, norāda, ka sūtītājas dalībvalsts tiesai ir jāpārbauda, vai saņemšanas atteikums ir bijis likumīgs. No tā izrietošās tiesiskās sekas arī ir nosakāmas pēc *lex fori*, ieskaitot atbilstoši tam atļautos procesuālos noteikumus vēlākai tulkojuma nosūtīšanai.

93. *Francijas valdība* ierosina uz trešo jautājumu sniegt atšķirīgu atbildi, norādot, ka tulkojuma vēlākai nosūtīšanai ir jānotiek atbilstoši Regulā norādītajai procedūrai, bet attiecībā uz pārējo sūtītājas dalībvalsts tiesai ir jāpiemēro iekšējās procesuālās tiesības.

94. *Komisija* apgalvo, ka tiesību atteikties saņemt dokumentu izmantošanas atbilstoši Regulas 8. panta 1. punktam tiesiskās sekas nevar tikt noteiktas pilnīgi autonomi, jo, pirmkārt, sūtītājas dalībvalsts tiesai ir jālemj par šo tiesību izmantošanas likumību, otrkārt, labošanas procesuālie noteikumi ir jānosaka atbilstoši sūtītājas dalībvalsts pieņemtajiem sūtīšanas noteikumiem, ņemot vērā, ka daži Regulas noteikumi, piemēram, termiņu aprēķināšana saskaņā ar Regulas 9. pantu, ir jāpiemēro pēc analoģijas.

b) Tiesiskais vērtējums

i) Valsts tiesību noteicošā nozīme

95. Nav šaubu, ka Kopienas likumdevējs Regulā Nr. 1348/2000 nav paredzējis dalībvalstu procesuālo tiesību izsmeļošu saskaņošanu. Šajā sakarā šķiet, ka pieņēmums, ka sūtītājas dalībvalsts tiesai principā ir tiesības spriest atbilstoši iekšējām procesuālām tiesībām (*lex fori*), atbilst Regulas mērķim.

96. To it īpaši apstiprina Regulas 9. pants, kas saistībā ar izsniegšanas datumu daļēji atsaucas uz saņēmējas dalībvalsts tiesībām (1. punkts) un daļēji — uz sūtītājas dalībvalsts tiesībām (9. panta 2. punkts par procesuālo termiņu ievērošanu no pieteikuma iesniedzēja puses), kā arī 19. pants, kas attiecas uz atbildētāja neierašanos tiesā. Saskaņā ar 19. pantu šajā gadījumā attiecī-

gajai saņēmējas dalībvalsts tiesai it īpaši jāizvērtē, vai izsniegšana ir notikusi atbilstoši saņēmējas dalībvalsts prasībām. Jāmin arī 7. panta 1. punkts, kas viennozīmīgi atsaucas uz dalībvalstu tiesībām saistībā ar izsniegšanu.

97. Ciktāl Regula ir piemērojama juridiskajam jautājumam par izsniedzamā dokumenta tulkojuma vēlāku nosūtīšanu, nesaskatu iemeslu, kādēļ šī Regula nebūtu piemērojama. Līdz ar to šķiet pārliecinošs Francijas valdības viedoklis, saskaņā ar kuru dokumentu sūtīšana ir jāveic atbilstoši Regulai.

ii) Otrreizējas dokumentu sūtīšanas un izsniegšanas procesuālie noteikumi

98. Šis apakšpunkts ir saistīts ar trešo prejudiciālo jautājumu, kas attiecas uz laika un praktiskajiem procesuālajiem noteikumiem, kas piemērojami izsniedzamā dokumenta vēlākai nosūtīšanai — kopā ar tulkojumu vienā no Regulas 8. panta 1. punktā paredzētajām valodām.

99. Šajā sakarā Regulā nav ietverta neviena tieši piemērojama tiesību norma. Izņemot noteikumu par izsniedzamā dokumenta formu, nav neviena skaidra noteikuma, kas paredzētu nosacījumus atkārtotai izsniegšanai vai kas paredzētu iespējamos šīs atkārtotās izsniegšanas termiņus.

100. Ja, pamatojoties uz Regulas autonomu interpretāciju, tiek atzīta adresāta atteikuma saņemt dokumentu apturošā iedarbība, termiņu aprēķināšanai pēc analoģijas var piemērot 9. pantu, kaut arī šis noteikums ir tikai kolīzijas atruna un norāda uz valsts tiesību piemērojamību.

101. Tā kā 7. panta 1. punkts attiecībā uz izsniegšanas veidu atsaucas uz dalībvalstu tiesībām, t.i., vispirms uz saņēmējas dalībvalsts tiesībām, tad tas pats ir attiecināms uz dokumenta atkārtotu izsniegšanu kopā ar tulkojumu, jo no šīs tiesību normas ir skaidrs, ka izsniegšanas veidu Regula nenosaka. Šāds risinājums ir jāpieņem arī Regulas mērķa dēļ — aizsargāt adresātu, kā arī tiesiskās drošības apsvērumu dēļ: kaut arī nevar izslēgt, ka adresāts, neskatoties uz savām tiesībām atteikties saņemt dokumentu un to iespējamo izmantošanu, jau sākotnējā izsniegšanas mēģinājuma laikā ir varējis efektīvi sagatavot savu aizstāvību [50], tas ne-

50 — Piemēram, ja atsevišķa gadījuma īpašajos apstākļos viņš tiešām var saprast izsniedzamā dokumenta saturu.

attaisno tā mehānisma izslēgšanu, ko paredz Regula adresāta aizsardzībai un kas ir balstīta uz abstraktu pieeju.

102. Turklāt ir nepieciešams, lai adresāts atkārtotas neatbilstošas izsniegšanas gadījumā varētu vērsties procedūrā paredzētajās iestādēs. Šī tiesiskā aizsardzība tostarp varētu tikt apstrīdēta tikai tad, ja notiek cita veida izsniegšana, uz kuru noraidīšanas gadījumā neattiecas pienākums paskaidrot iespējamos tiesiskās palīdzības līdzekļus. Mērķis ir vienota tiesiskā aizsardzība, ko var garantēt, tikai pieņemot vienotus dokumentu izsniegšanas procesuālus noteikumus.

V — Secinājumi

103. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, piedāvāju Tiesai uz iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem sniegt šādas atbildes:

1) Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs 8. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja dokumenta adresāts atsakās saņemt dokumentu tādēļ, ka nav ievērotas šajā tiesību normā noteiktās valodas prasības, tas nenozīmē, ka izsniegšana uzskatāma par spēkā neesošu. Drīzāk iestājas apturoša iedarbība, kas attiecībā uz prasītāju ir spēkā tik ilgi, līdz tiek izvērtēts, vai saņemšanas atteikums ir likumīgs, bet attiecībā uz adresātu — līdz brīdim, kad notikusi noteikumiem atbilstoša izsniegšana;

2) atkārtotai dokumentu izsniegšanai pēc nepieciešamo tulkojumu sagatavošanas ir jāpiemēro Regula Nr. 1348/2000 — tādā pašā mērā, kā attiecībā uz sākotnējo izsniegšanu, kas nav spēkā tādēļ, ka tika sniegts atteikums saņemt dokumentu.